

Любов Петрух, Ірина Головка, Михайло Павловський
Львівський національний медичний університет ім. Данила Галицького

ПРО УКРАЇНСЬКО-ЛАТИНСЬКО-АНГЛІЙСЬКИЙ МЕДИЧНИЙ ЕНЦИКЛОПЕДИЧНИЙ СЛОВНИК

© Петрух Л. І., Головка І. М., Павловський М. П., 2012

У статті подано інформацію про нове довідково-енциклопедичне видання «Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник».

Ключові слова: українська мова, латинська мова, англійська мова, медична термінологія, лексикографія, термінографія, Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник

The article deals with information to new reference encyclopedic Ukrainian-Latin-English Medical Encyclopedic Dictionary

Keywords: Ukrainian language, Latin language, English language, medical terminology, lexicography, terminography, Ukrainian-Latin-English Medical Encyclopedic Dictionary

Серед лексикографічних праць довідково-енциклопедичного типу велике значення мають тлумачні словники, які відображають лексику спеціальної сфери та забезпечують наукову, навчальну, професійну діяльність. Особливістю мовлення медиків і провізорів є поєднання наукового й ділового стилів мови, вживання стандартизованих мовних засобів, точність формулювань і логічність викладу.

Мета статті: надати інформацію про нове науково-довідкове видання «Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник» якнайширшому колу вчених, філологів, медичних і фармацевтичних працівників, студентської молоді.

Нове видання є продовженням низки лексикографічних праць авторів. У 1993 р. Видавничою спілкою «Словник» Львівського державного медичного інституту видано «Орфографічний словник українських медичних термінів» (ОСУМТ) на 29000 термінів, у 1995 р. – двотомник «Українсько-латинсько-англійський медичний тлумачний словник» (УЛАМТС) на 33000 термінів [1; 2]. У 1990 р. до піонерської праці над укладанням словників був залучений великий колектив медиків – професорів, доцентів, лікарів, які сумлінно, невтомно й натхненно творили його, розбудовуючи українську медичну термінологію і намагаючись досягнути тенденції розвитку сучасної медичної мови, виходячи зі столітніх національних традицій термінотворення. Багато зусиль було докладено до очищення мови тлумачень від невластивих їй елементів і відновлення питомих українських рис. У редагуванні словників брав участь мовознавець, лауреат Всеукраїнської премії ім. Івана Огієнка, д-р філол. наук, проф. Л. М. Полюга. Велику консультаційну допомогу надавали в той час філологи Інституту українознавства імені І. Крип'якевича НАН України, а саме: зав. відділу української мови, д-р філол. наук, проф. Закревська Я. В., д-р філол. наук, ст. наук. співробітник Коць-Григорчук Л. М. та канд. філол. наук, ст. наук. співробітник, голова лінгвістичної комісії НТШ Єдлінська У. Я. Укладені словники стали гідним продовженням давніх традицій українського термінознавства і словникарства та отримали широке визнання медиків-науковців, мовознавців, практичних лікарів і провізорів. УЛАМТС – перша лексикографічна праця, що максимально повно враховує національну медичну термінологію на сучасному стані її функціонування, основа для упорядкування та нормалізації української наукової медичної термінології на новому витку розвитку медичної науки, база для досліджень філологів, аспірантів та науковців, про що свідчать публікації у фахових виданнях, виступи вчених на українських і міжнародних конференціях, інтернет-джерела.

Нове науково-довідкове видання в 4-ох томах містить близько 52000 медичних термінів із 36

основних медичних і фармацевтичних спеціальностей. І том «Українсько-латинсько-англійського медичного енциклопедичного словника» (УЛАМЕС, А–Д, 704 с.) вийшов у світ за програмою «Українська книга» у 2012 р. У ньому подана інформація про правильність написання, вимову й сутність термінослів, їх синоніми та самобутні українські назви. У новому виданні УЛАМЕС збережені вироблені у Видавничій спілці «Словник» основні наукові й методологічні засади творення, напрацьовані під час укладання УЛАМТС в 1990–1995 рр. В основу УЛАМЕС лягли терміни, зібрані з найрізноманітніших медичних видань, які виходили в Україні та за її межами, починаючи з початку ХХ століття. Серед них наукові посібники, енциклопедичні, перекладні й тлумачні лексикографічні праці, галузеві словники, державні галузеві стандарти, довідники, періодична література з медицини. Спеціальна медична лексика формується на ґрунті словникового фонду української народної та літературної мови, тому в праці використані також ключові слова загальномовної лексики. Деякі з них були переосмислені, переглянуті з огляду на їх наукову новизну та актуальність. Звернена увага на греко-латинські терміни і до них подані природні українські відповідники. Зміни й доповнення зроблені з урахуванням уніфікованого переліку анатомічних термінів «Міжнародна анатомічна номенклатура» (2001 р.), що укладений провідними анатомами України і прийнятий як міжнародний та український стандарт і зобов'язує позначати анатомічні структури в підручниках, довідниках, словниках. В УЛАМЕС використана найновіша редакція Міжнародної гістологічної термінології (2008 р.), де вміщено значну кількість нових термінів, які стосуються найсучасніших досягнень біохемії, клінічної біології та цитофізіології. Автори словника мали за мету упорядкувати, унормувати, кодифікувати й уніфікувати українську медичну термінологію на українському та міжнародному рівнях. Рецензували УЛАМЕС відомі у Львові мовознавці Львівського національного університету ім. І. Франка, д-ри філол. наук, професори Р. П. Зорівчак, І. М. Кочан, А. О. Содомора і доц. Б. В. Чернюх. Рецензенти відзначають високий науковий рівень лексикографічної праці, її вдалу структуру, легкість у користуванні. Кожен термін логічно визначений, має латинський і англійський відповідники, наводяться синоніми, подано етимологію іншомовних слів, правопис і наголос, до термінів достатньо повно подана наукова дефініція.

УЛАМЕС призначений для науковців, викладачів, лікарів і студентів медичних навчальних закладів, фармацевтів, перекладачів медичної літератури і осіб, зацікавлених медичною термінологією і значенням слів. Зі словника вони почерпнуть знання про самобутні українські назви хвороб, станів, лікарські рослини тощо.

Висновки:

1. «Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник» відображає сучасний рівень розвитку медичних і фармацевтичних знань, впорядковує і систематизує терміни в єдиній медичній терміносистемі, закріплює практику їх вживання в науковій та навчальній літературі.

2. Нове видання УЛАМЕС є не тільки довідником наукових медичних даних, який допоможе читачеві знайти тлумачення й переклад потрібного терміна, а й певною мірою навчальним посібником, що сприятиме засвоєнню наукового медичного стилю та лексичного матеріалу.

1. Орфографічний словник українських медичних термінів / Укладачі: Л. І. Петрух, І. М. Головка. – Л., 1993. – 473 с. 2. Українсько-латинсько-англійський медичний тлумачний словник / За ред. чл.-кор. АМН України М. Павловського, докт. фарм. наук, проф. Л. Петрух, канд. мед. наук, доц. І. Головка. – У 2 т. – Л., 1995. – Т. 1. – 656 с.; Т. 2. – 788 с. 3. Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник: У 4 т. – Т. 1. А–Д / Укладачі: Л. І. Петрух, І. М. Головка. – К. : ВСВ «Медицина», 2012. – 704 с.